

9 Φεβρουαρίου, 1989

[Α. ΛΟΥΖΟΥ, Π., ΜΑΛΑΧΤΟΣ, ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, ΠΙΚΗΣ, ΠΑΠΑΔΟ-
ΠΟΥΛΟΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΟΜΜΑ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ, ΔΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ
ΝΙΚΟΥ ΡΟΛΑΝΔΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Αιτητές,

v.

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΥΠΡΟΥ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υποθέσεις Αρ.837 και 838/88).

Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου — Ο Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος
Κύπρου Νόμος, Κεφ. 300Α, όπως έχει τροποποιηθεί με τους Νό-
μους 68/78 και 212/87 — Οι Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύ-
πρου (Ακριβοδίκαιη Μεταχείριση Κομμάτων) Κανονισμοί, 1986
— Ο ορισμός της λέξης "κόμμα" στον Κανονισμό 2 — Σύγκρουση
του εν λόγω Κανονισμού με τον ορισμό, που δόθηκε στον μεταγε-
νέστερο Νόμο 212/87 — Οι Κανονισμοί στο βαθμό που συγκρούου-
νται με τον νεώτερο Νόμο θεωρούνται άκυροι.

5

Ερμηνεία Νόμων — Διάταξη σε μεταγενέστερο Νόμο ότι ο τελευταίος
θα "αναγινώσκεται ομού" με προηγούμενο Νόμο, εκτός αν υπάρχει
έκδηλη ασυμφωνία που καθιστά αναγκαία τη θεώρηση ότι ο μετα-
γενέστερος Νόμος έχει τροποποιήσει τον προηγούμενο.

10

Το Άρθρο 19(3) του Κεφ. 300Α προβλέπει ότι "το Ίδρυμα θα
τηρεί πάντοτε δίκαιο ισοζύγιο στην κατανομή των ωρών εκπομπής
μεταξύ των πολιτικών κομμάτων, ως ή θ ε λ ε κ α θ ο ρ ι σ θ ε ί".
(Η φράση με τα αραιά γράμματα προστέθηκε με τον Ν. 68/85).

15

Με βάση την εξουσιοδότηση του Άρθρου 19(5) θεσπίστηκαν οι
Κανονισμοί, που αναφέρονται πιο πάνω. Οι Κανονισμοί περιέ-

20

χουν ορισμό της λέξεως "κόμμα" με τον οποίο περιορίζεται η έννοια της λέξεως "Κόμμα" στα κόμματα, που εκπροσωπούνται στην Βουλή καθώς και σε εκείνα που εξασφάλισαν ποσοστό 5% του συνόλου των εγκύρων ψήφων στις τελευταίες Βουλευτικές Εκλογές.

5

Με τον τροποποιητικό Νόμο 212/87 εισήχθη νέος ορισμός της λέξεως "κόμμα" που συνάδει με την έννοια, που είχε προσδώσει στον όρο αυτό το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση *Pitsillos v. C.B.C.* (1982) 3 C.L.R. 208.

10

Τον Οκτώβριο του 1988 το Ρ.Κ. αποφάσισε να καθιερώσει "για τα Κοινοβουλευτικά Κόμματα" θεσμό πολιτικών εκπομπών στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Από τις εκπομπές αυτές αποκλείστηκαν δύο μη κοινοβουλευτικά κόμματα, δηλαδή Η ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ και ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ. Η απόφαση του Ρ.Κ. περιελάμβανε και παράγραφο ότι "τα μη Κοινοβουλευτικά Κόμματα, δηλ. η ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ και το Κόμμα των ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ... εκτός από την συνήθη ειδησεογραφική κάλυψη των δραστηριοτήτων και θέσεων των κομμάτων αυτών, το Ίδρυμα θα προβάλλει τις απόψεις του σε άλλα κατάλληλα προγράμματα".

15

20

Ως αποτέλεσμα της πιο πάνω απόφασεως τα εν λόγω δύο μη Κοινοβουλευτικά Κόμματα και οι αντίστοιχοι Πρόεδροι αυτών κατεχώρησαν τις πιο πάνω προσφυγές.

25

Το Ανώτατο Δικαστήριο, ακυρώνοντας την επίδικη απόφαση κατά το μέρος με το οποίο αποκλείστηκαν τα εν λόγω δύο κόμματα από τις εν λόγω εκπομπές, απεφάσισε:

30

(1) Πρόεδρος Α. ΛΟΥΖΟΥ, συμφωνούντων των Δικαστών Μαλαχτού, Στυλιανίδη, Παπαδόπουλου και Χρυσοστομή:

35

(Α) Νομοθετήματα, που επηρεάζουν τα βασικά δικαιώματα και ελευθερίες του πολίτη και προστατεύονται από το Σύνταγμα και από τις Διεθνείς Συμβάσεις, που έχει επικυρώσει η Κύπρος, πρέπει να ερμηνεύονται περιοριστικά και σε περίπτωση αμφιβολίας, η αμφιβολία πρέπει να αποφασίζεται προς όφελος των δικαιωμάτων του πολίτου.

40

(Β) Το ερώτημα, που τίθεται είναι κατά πόσον ορισμός του όρου "Πολιτικό Κόμμα" στον Νόμο 212/87, εξυπακούει κατάργηση του ορισμού "κόμμα" στους πιο πάνω αναφερόμενους Κανονισμούς.

- (Γ) Ο Νόμος 212/87 είναι τροποποιητικός του Νόμου, Κεφ. 300Α, γιατί έτσι αναφέρεται στο ίδιο το κείμενό του. Έστω και αν μπορούσε να λεχθεί ότι δεν ήταν τροποποιητικός Νόμος, εντούτοις σε αυτόν αναφέρεται σαφώς ότι θα αναγινώσκεται "Όμού" με τον Νόμο Κεφ. 300Α". 5
- Όταν ο μεταγενέστερος από δύο Νόμους προβλέπει ότι θα αναγινώσκεται ομού μετά προηγούμενου Νόμου, οι δύο Νόμοι αναγινώσκονται ως εάν ήσαν ένας Νόμος, εκτός εάν υπάρχει έκδηλη ασυμφωνία, οπότε είναι αναγκαίο να θεωρηθεί ότι ο μεταγενέστερος Νόμος έχει τροποποιήσει σε κάποιο βαθμό τον προγενέστερο Νόμο. 10
- (Δ) Εφόσον ο βασικός Νόμος δεν είχε ορισμό του όρου "Πολιτικό Κόμμα", ο ορισμός, που εισάγεται από τον Νόμο 212/87 είναι δεσμευτικός για όλους τους σκοπούς εφαρμογής του Κεφ. 300Α. 15
- (Ε) Επομένως οι πιο πάνω Κανονισμοί είναι άκυροι στο βαθμό που περιορίζουν την έννοια του όρου "Πολιτικό Κόμμα". 20
2. ΠΙΚΗΣ, Δ. συμφωνούντος του Δικαστή Χατζηπαραγγάρη:
- (Α) Η ερμηνεία των Νόμων αποτελεί αρμοδιότητα της Δικαστικής Λειτουργίας. Επομένως, εκτός όπου η σημασία όρων καθορίζεται από τον ίδιο τον Νομοθέτη, ο προσδιορισμός της σημασίας αυτής ανάγεται στην Δικαστική Δικαιοδοσία. 25
- (Β) Η εγκυρότητα δευτερογενούς νομοθεσίας εξαρτάται από την συμμόρφωση με το πλαίσιο της εξουσιοδότησης και την τήρηση των όρων που θέτει ο εξουσιοδοτικός Νόμος. 30
- (Γ) Η εξουσία θεσπίσεως Κανονισμών βρίσκεται στο Άρθρο 19 (5). Το Άρθρο αυτό δεν παρέχει εξουσιοδότηση ερμηνείας των προνοιών του Άρθρου 19 της βασικής Νομοθεσίας. Επομένως ο ορισμός του όρου "Πολιτικό Κόμμα", που έγινε από τους πιο πάνω αναφερόμενους Κανονισμούς του 1986, βρίσκεται έξω από τα όρια του εξουσιοδοτικού Νόμου και είναι επομένως άκυρος. 35
- (Δ) Εν πάση περιπτώσει οποιαδήποτε αμφιβολία για την σημασία του όρου "Πολιτικό Κόμμα" έχει αρθεί με τον Νόμο 21/87. 40

3. ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ.:

5 (Α) Δεν υπάρχει ερμηνευτική διάταξη στον βασικό Νόμο του όρου "Πολιτικό Κόμμα". Επομένως σκοπός του Νομοθέτη ήταν να αποδοθεί στον όρο αυτό η συνήθης γραμματολογική έννοια.

10 (Β) Ερμηνεύοντας το Άρθρο 19(3) του Νόμου 300Α η ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου ερμήνευσε τον όρο "Πολιτικό Κόμμα". Η ερμηνεία, που δόθηκε, ήταν τέτοια, ώστε στην παρούσα περίπτωση δεν υπήρχε ευχέρεια αποκλεισμού των αιτητών.

15 (Γ) Η απόφαση στην υπόθεση *Πίτσιλλος* είναι πολύ πρόσφατη και γι' αυτό το Δικαστήριο αυτό δεν επιτρέπεται να παρεκκλίνει από αυτή.

20 (Δ) Το απόσπασμα από την επίδικη απόφαση σχετικά με τους σκοπούς του Ρ.Ι.Κ. έναντι των μη Κοινοβουλευτικών Κομμάτων αποτελεί απλώς παραδοχή ότι τα εν λόγω κόμματα αποτελούν πράγματι πολιτικά κόμματα.

25 (Ε) Στο Νόμο 212/87 ο νομοθέτης έδωσε για πρώτη φορά ορισμό τι είναι "Πολιτικό Κόμμα". Ο ορισμός αυτός υιοθετεί την απόφαση στην υπόθεση *Πίτσιλλος*. Δεν είναι δυνατό να υποστηριχθεί πως ο νομοθέτης, που υιοθέτησε το κριτήριο της υπόθεσης *Πίτσιλλος* στον Νόμο 212/87 σχετικά με προεδρικές εκλογές, δέχεται ταυτόχρονα τα κριτήρια του Καν. 2 των πιο πάνω Κανονισμών.

30 (ΣΤ) Ο Κανονισμός 2 δεν είναι μόνο *ultra vires* με την έννοια της υπέρβασης της εξουσιοδότησης του βασικού νόμου. Είναι και *ultra vires* γιατί δεν υπήρχε καν εξουσιοδότηση να καθοριστει τι είναι πολιτικό κόμμα.

35 Η επίδικη απόφαση ακυρώνεται κατά το μέρος, που απέκλεισε τα αιτούντα κόμματα από τις προαναφερθείσες πολιτικές εκπομπές.

40 Αναφερόμενες υποθέσεις:

Πίτσιλλος ν. Ρ.Ι.Κ. (1982) 3 Α.Α.Δ. 208.

45 *Αρμένης* ν. *Της Δημοκρατίας* (1970) 3 Α.Α.Δ. 48.

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος ν. Της Δημοκρατίας (1970) 3 Α.Α.Δ. 430,	
Σταύρου ν. Της Δημοκρατίας (1976) 3 Α.Α.Δ. 66,	
Χιλιμίτρη ν. Δήμου Αμμοχώστου (1969) 3 Α.Α.Δ. 159,	5
Canada Southern Ry. ν. International Bridge Co. [1883] 3 App. Cas. 723, 727,	
Attorney-General ν. Leicester Corporation [1910] 2 Ch. 359, 369,	10
R. ν. Folkestone Rent Tribunal [1952] 1 K.B. 54,	
Preston and Area Rent Tribunal ν. Pickavance [1953] A.C. (H.L.),	
Crowe ν. Lloyds British Testing Co. [1960] 1 All E.R. 411,	15
Philipps ν. Parnaby [1934] 2 K.B. 299,	
Diagoras Development ν. National Bank (1985) 1 Α.Α.Δ. 581,	20
Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (1987) 3 Α.Α.Δ. 1631,	
Αστυνομία ν. Χονδρού, 3 Α.Α.Σ.Δ. 82,	25
Μαλαχτός ν. Γενικού Εισαγγελέα (1981) 1 Α.Α.Δ. 54,	
Μαραγκός ν. Δημοτικής Επιτροπής Αμμοχώστου (1970) 3 Α.Α.Δ. 7,	
Λέσχη Ιπποδρομιών Λευκωσίας ν. Δημοκρατίας (1984) 3 Α.Α.Δ. 799,	30
Συμβούλιο Εγγραφής Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών ν. Κυριακίδη (1966) 3 Α.Α.Δ. 640,	35
Τζοζεφέν ν. Δημοκρατίας (1986) 3 Α.Α.Δ. 111,	
Παναγιωτίδης ν. Δημοκρατίας (1986) 3 Α.Α.Δ. 495,	40
Σπύρου και Άλλοι ν. Δημοκρατίας (1973) 3 Α.Α.Δ. 627,	
Σταύρου ν. Δημοκρατίας (1976) 3 Α.Α.Δ. 66.	
Προσφυγές.	45
Προσφυγές εναντίον της απόφασης του Ραδιοφωνικού	

Ιδρύματος Κύπρου με την οποία το κόμμα των "Φιλελευθέρων" και η "ένωση Κέντρου", δύο πολιτικά κόμματα αποκλείστηκαν από το πρόγραμμα "Κομματικές Εκπομπές στο Ραδιόφωνο και την Τηλεόραση".

5

Μ. Βασιλείου, Α. Λαδάς, Χρ. Κιτρομηλίδης και Δ. Ζαβαλλής, για τους Αιτητές στην υπ' αρ. 837/88.

10

Α.Σ. Αγγελίδης, για τους Αιτητές στην υπ' αρ. 838/88.

Π. Πολυβίου, για τους Καθ' ων η αίτηση.

Cur. adv. vult.

15

Α. ΛΟΪΖΟΥ, Π: Ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση. Με την απόφαση αυτή συμφωνούν οι αδελφοί Δικαστές, Μαλαχτός, Στυλιανίδης, Παπαδόπουλος, και Χρυσοστομής.

20

Οι αιτητές προσβάλλουν με τις προσφυγές αυτές την απόφαση του καθ' ου οι αιτήσεις Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου της 21ης Σεπτεμβρίου 1988, με την οποία το κόμμα των "Φιλελευθέρων", και η "Ένωση Κέντρου", δύο πολιτικά κόμματα, αποκλείστηκαν από το πρόγραμμα "Κομματικές Εκπομπές στο Ραδιόφωνο και στην Τηλεόραση".

25

30

Οι αντίστοιχες προσφυγές καταχωρήθηκαν από τα δύο κόμματα και τους αρχηγούς των δύο κομμάτων κάτω από την προσωπική τους ιδιότητα και σαν προέδρων αυτών, ύστερα από διάταγμα του Δικαστηρίου που εξουσιοδοτούσε τους αιτητές να εγείρουν τις προσφυγές αυτές εκ μέρους των μελών του κόμματος και/ή του αντιστοίχου κόμματος, και εναντίον του καθ' ου η αίτηση Ραδιοφωνικού Ιδρύματος. Οι αιτήσεις αυτές στηρίζονταν στους Θεσμούς του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου του 1962, Θεσμούς 13, 17, 18 και 19 στο Άρθρο 11 του Περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου 1964, (Αρ. 33 του 1964) και στο Άρθρο 32 του Περί Δικαστηρίων Νόμου 1960, (Αρ. 14 του 1960) και στους Περί Πολιτικής Αξιονομίας Θεσμούς, Διαταγή 9, Θεσμός 9.

40

Η επίδικη απόφαση είναι η πιο κάτω:

"Το Συμβούλιο είχε υπόψη του εισήγηση της Επιτροπής Προγραμμάτων όπως από τον ερχόμενο Οκτώβριο καθιερωθεί για τα Κοινοβουλευτικά κόμματα ο θεσμός των πολιτικών εκπομπών στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση. 5

Στην συνέχεια το Συμβούλιο, αφού άκουσε τον Νομικό Σύμβουλό του, αντάλλαξε απόψεις και με βάση όλα τα δεδομένα που είχε ενώπιόν του, αποφάσισε τα εξής: 10

1. Το Ίδρυμα παραχωρεί στο καθένα από τα κόμματα που εκπροσωπούνται στη Βουλή χρόνο 10 λεπτών ανά δίμηνο στην Τηλεόραση και 5 λεπτών κάθε μήνα στο Ραδιόφωνο. 15

2. Στόχος των εκπομπών είναι να δίνεται η ευκαιρία στα κόμματα να επικοινωνούν με το λαό πάνω σε θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος. 20

3. Την ευθύνη για το περιεχόμενο των εκπομπών φέρουν τα ίδια τα κόμματα. Ο μόνος όρος που τίθεται από το ΡΙΚ είναι η συμμόρφωση με τις πρόνοιες του συντάγματος και τους νόμους της πολιτείας. 25

4. Τα κόμματα αναλαμβάνουν την ευθύνη για την παραγωγή των εκπομπών τους όταν αυτές πραγματοποιούνται εκτός του Ίδρυματος με προσωπικό και μέσα ανεξάρτητων εταιρειών παραγωγής. 30

Οι παραγωγές των κομμάτων θα παραδίνονται ολοκληρωμένες στο Ίδρυμα και θα γίνονται δεκτές για μετάδοση μόνο ύστερα από έγκριση ως προς την τεχνική και σκηνοθετική τους ποιότητα. Θα πρέπει, δηλαδή, να τηρούνται οι απαραίτητες τεχνικές προδιαγραφές και οι βασικοί επαγγελματικοί κανόνες σχετικά με την εικόνα, τον ήχο και το μοντάζ. 35

Οι παραγωγές των κομμάτων παραδίδονται στο Ίδρυμα το αργότερο μέχρι το μεσημέρι της προτεραιάς. 40

Για το Ραδιόφωνο γίνονται δεκτές ηχογραφήσεις σε ταινία 1/2" και ταχύτητα 7 1/2" ή 15" ανά δευτερόλεπτο.

5 Για την Τηλεόραση γίνονται δεκτές εγγραφές στα συστήματα:-

(α) VIDEO FORMAT C 625 LINES PAL-SECAM
(b) CASSETTES 3/4" U-MATIC, HIGH BAND PAL.

10 Το ΡΙΚ θα είναι δυνατόν να αναλαμβάνει την παραγωγή μόνο όταν πρόκειται για ομιλίες ή συνεντεύξεις που θα εγγράφονται σε στούντιο του Ιδρύματος. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα κόμματα δεν έχουν κανένα λόγο στην επιλογή του προσωπικού που θα ασχολείται με
15 την παραγωγή των κομματικών εκπομπών.

5. Στις κομματικές εκπομπές δεν θα παίρνουν μέρος υπάλληλοι του Ιδρύματος. Το ίδιο ισχύει και για συνεργάτες που είναι μόνιμοι παρουσιαστές προγραμμάτων.
20

Η εκφώνηση κειμένων κομματικών ραδιοφωνικών εκπομπών είναι δυνατό ν' ανατίθεται από το Ίδρυμα σε υπαλλήλους ή συνεργάτες του. Η επιλογή τους θα γίνεται κατά την απόλυτη κρίση του Ιδρύματος.
25

6. Για τη διευκόλυνση των κομμάτων, το ΡΙΚ είναι διατεθειμένο να εκπαιδεύσει για συμμετοχή στις εκπομπές, πρόσωπα που θα υποδείξουν τα κόμματα.
30

7. Το περιεχόμενο της τηλεοπτικής εκπομπής δεν είναι απαραίτητο να συμπίπτει με εκείνο της ραδιοφωνικής."
35

Ο πρώτος λόγος πάνω στον οποίο στηρίζονται οι αιτητές είναι ότι η επίδικη απόφαση αντίκειται στον Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, Κεφ. 300Α και ειδικότερα το Άρθρο 19, όπως τροποποιήθηκε από το Νόμο Αρ. 68 του 1985, τους Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Ακριβοδίκαιη Μεταχείριση Κομμάτων) Κανονισμούς του 1985, που θεσπίστηκαν για την εφαρμογή του Άρθρου 19 του Νόμου, δυνάμει του Εδαφίου 5 του άρθρου αυτού.
40

Το Άρθρο 19(3) του Νόμου προβλέπει τα ακόλουθα:

"The Corporation shall at all times keep a fair balance in the allocation of broadcasting hours as between any political parties, ως ήθελε καθοριστεί."

5

"Το Ίδρυμα οφείλει κατά πάντα χρόνο να διασφαλίζει ακριβοδίκαιη ισορροπία στην παραχώρηση χρόνου εκπομπής μεταξύ των κομμάτων ως ήθελε καθοριστεί."

10

Με το Νόμο Αρ. 68 του 1985 προστέθηκαν οι λέξεις "ως ήθελε καθοριστεί" στο τέλος του Εδαφίου (3) έχουν δε προστεθεί και σαν Εδάφιο (5) τα πιο κάτω:

"(5) Το Υπουργικόν Συμβούλιον εκδίδει αμελλητί και εν πάση περιπτώσει εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του περί Ραδιοφωνικού Ίδρύματος Κύπρου (Τροποποιητικού) Νόμου του 1985 Κανονισμούς, δημοσιευομένους εν τη επισήμω εφημερίδι της Δημοκρατίας διά την εφαρμογήν των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

15

20

Νοείται ότι Κανονισμοί εκδιδόμενοι επί τη βάσει του παρόντος άρθρου κατατίθενται εις την Βουλήν των Αντιπροσώπων. Εάν εντός τριάκοντα ημερών από της τοιαύτης καταθέσεως η Βουλή των Αντιπροσώπων δι' αποφάσεως αυτής δεν τροποποιήση ή ακυρώση τους ούτω κατατεθέντας Κανονισμούς, εν όλω ή εν μέρει, τότε ούτοι αμέσως μετά την πάροδον της ως άνω προθεσμίας δημοσιεύονται εν τη επισήμω εφημερίδι της Δημοκρατίας και τίθενται εν ισχύϊ από της τοιαύτης δημοσιεύσεως. Εν περιπτώσει τροποποιήσεως τούτων, εν όλω ή εν μέρει, υπό της Βουλής των Αντιπροσώπων ούτοι δημοσιεύονται ως ήθελον ούτω τροποποιηθή εν τη επισήμω εφημερίδι της Δημοκρατίας και τίθενται εν ισχύϊ από της τοιαύτης δημοσιεύσεως.

25

30

35

Νοείται περαιτέρω ότι εις ην περίπτωσιν το Υπουργικόν Συμβούλιον δεν ήθελεν εκδώσει και καταθέσει εις την Βουλήν των Αντιπροσώπων τους ως προείρηται Κανονισμούς εντός της εν τω παρόντι εδαφίω οριζόμενης χρονικής περιόδου, τότε η Βουλή των Αντιπροσώ-

40

πων χωρεί η ίδια εις την έκδοσιν των Κανονισμών αυτών ότε και δημοσιεύονται εις την επίσημον εφημερίδα της Δημοκρατίας ως ήθελον εγκριθή δι' αποφάσεως της Βουλής των Αντιπροσώπων."

5

Οι Κανονισμοί αυτοί που δημοσιεύθησαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυβέρνησης, Παράρτημα Τρίτο, Μέρος Ι, της 28ης Μαΐου 1986, ενεκρίθησαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων όπως προνοεί η πρώτη επιφύλαξη του πιο πάνω εδαφίου και στον Κανονισμό 2, δίδεται ο ορισμός του όρου "Κόμμα" σαν:

10

"εκτός αν το κείμενο ορίζει διαφορετικά, σημαίνει τα εκάστοτε εκπροσωπούμενα από Βουλή κόμματα και οποιοδήποτε άλλο εν λειτουργία κόμμα το οποίο εξασφάλισε τουλάχιστο ποσοστό πέντε τοις εκατό του συνόλου των εγκύρων ψήφων στις πιο πρόσφατες γενικές βουλευτικές εκλογές."

15

Ο Κανονισμός 2, δίδει επίσης ορισμό στον όρο "Εκλογές" που σημαίνει "Προεδρικές, Βουλευτικές εκλογές και οποιαδήποτε άλλη κατά Νόμο ενεργούμενη εκλογή." Ο δε Κανονισμός 6(α) προβλέπει τα ακόλουθα:

20

"6(α) Σε περίπτωση εκλογών το Ίδρυμα οφείλει να διασφαλίζει την ακριβοδικαιη μεταχείριση των κομμάτων σε ό,τι αφορά την ειδησεογραφική αντιμετώπιση των ανακοινώσεων και γενικά των δραστηριοτήτων τους, την πρόσκλησή τους να συμμετάσχουν σε κατάλληλα προγράμματα του Ίδρύματος, καθώς και στην παραχώρηση χρόνου στο Ραδιόφωνο και στην Τηλεόραση, για να εκθέτουν στο λαό τις θέσεις τους.

25

30

(β) Σε εκτέλεση των ανωτέρω, το Ίδρυμα οφείλει να εφαρμόζει τον Κώδικα για Εκλογές που αναφέρεται στους παρόντες Κανονισμούς ως Παράρτημα Β.

35

(γ) Οι επιμέρους διευθετήσεις προς εφαρμογή του Κώδικα για Εκλογές ενεργούνται έγκαιρα, κατόπιν διαβουλεύσεων μεταξύ του Ίδρύματος και των κομμάτων.

40

(δ) Για τους σκοπούς του παρόντος Κανονισμού

στον όρο ' κόμμα' περιλαμβάνεται οποιοδήποτε άλλο κόμμα που διεκδικεί μια κατά νόμο διενεργούμενη εκλογή."

Ο Κώδικας του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, για την ειδησεογραφική κάλυψη των κομμάτων που σύμφωνα με τον Κανονισμό (4), επισυνάφθηκε σαν Παράρτημα (Α), μεταξύ άλλων στην Παράγραφο 6, προβλέπει: 5

"6(α) Τα κόμματα που καλύπτονται ειδησεογραφικά και στα οποία παραχωρείται χρόνος ή καλούνται σε προγράμματα του Ιδρύματος είναι αυτά που εκπροσωπούνται στη Βουλή. Η σειρά παρουσίασης των κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή καθορίζεται από τον αριθμό των ψήφων που έλαβαν παγκυπρίως κατά τις τελευταίες γενικές εκλογές. Η σειρά αυτή μπορεί να αλλάξει αν η σοβαρότητα μιας είδησης για ένα κόμμα το επιβάλλει. 10

(β) Το κριτήριο για την κάλυψη των εκτός Βουλής κομμάτων είναι η ύπαρξη είδησης στο γεγονός που τα αφορά." 15 20

Μετά τη θέσπιση των Κανονισμών και σε χρόνο πρόσφατο προς τις τελευταίες Προεδρικές εκλογές και μάλιστα όταν είχε ήδη αρχίσει η προεκλογική εκστρατεία για αυτές η Βουλή των Αντιπροσώπων θέσπισε τον Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Τροποποιητικό) Νόμο του 1987, (Νόμος Αρ. 212 του 1987) που το Άρθρο 1, προβλέπει ότι "... Θα αναγινώσκηται ομού μετά του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου (εν τοις εφεξής αναφερομένου ως 'ο βασικός Νόμος')." 25 30

Στο Άρθρο 2, του Νόμου αυτού δίδονται οι σχετικοί ορισμοί και μεταξύ αυτών ο όρος "εκλογαί" ορίζεται ότι σημαίνει τας εκλογάς αι οποίαι διεξάγονται προς ανάδειξιν Προέδρου". Ο δε όρος, "Πολιτικόν κόμμα" σημαίνει κόμμα εκπροσωπούμενον εν τη Βουλή ή Οργανισμόν ή Ένωσιν προσώπων ή Ομάδα προσώπων η οποία κατά την αντίληψιν του μέσου συνετού πολίτου έχοντος γνώσιν της εσωτερικής πολιτικής πραγματικότητας της Κύπρου και προσβλέποντος εις την οργάνωσιν, την δομήν, τους θε- 35 40

5 σμούς, τους στόχους και την απήγησίν της θεωρείται ως πολιτικόν κόμμα" Ο ορισμός αυτός συμπίπτει με τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν από το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση *Πίτσιλλος ν. Ρ.Ι.Κ.* (1982) 3 Α.Α.Δ. 208, σχετικά με τον όρο "Πολιτικό Κόμμα" που απαντάται στο Άρθρο 19(3) του Κεφ. 300Α.

10 Ο Νόμος αυτός δεν τροποποιεί οιονδήποτε συγκεκριμένο άρθρο του Βασικού Νόμου και δεν αλλοιώνει την αρίθμηση των άρθρων του, ούτε και εντάσσει το Νόμο αυτό μέσα στη διάρθρωσή του, διατηρεί δε τη δική του αρίθμηση. Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι ακολούθησαν δύο άλλοι Τροποποιητικοί Νόμοι. Ο Νόμος Αρ. 284 του 1987 που 15 στο Άρθρο 1, προβλέπει ότι "και θα διαβάζεται από κοινού μετά του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου (στο εξής αναφερομένου ως ό ' βασικός νόμος')", Τροποποιεί δε ο νόμος αυτός με το Άρθρο 2, το Άρθρο 5, του Τροποποιητικού Νόμου Αρ. 212 του 1987, που τροποποιήθηκε μεταγενέστερα και από το Νόμο Αρ. 9 του 1988, 20 και που πάλιν λέγει στο Άρθρο 1, ότι "και θα αναγινώσκηται ομού μετά του Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, Νόμου (εν τοις εφεξής αναφερομένου, ως "' ο βασικός νόμος' "

25 Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση του υπό εξέταση θέματος θα θέλαμε να αναφερθούμε στην παγία νομολογία του Δικαστηρίου τούτου που έχει καθιερώσει, ότι νομοθετήματα που επηρεάζουν τα βασικά δικαιώματα και ελευθερίες του πολίτου που προστατεύονται από το Σύνταγμα και από τις Διεθνείς Συμβάσεις που έχει επικυρώσει η Κύ- 30 προς, πρέπει να ερμηνεύονται περιοριστικά και σε περίπτωση αμφιβολίας, η αμφιβολία πρέπει να αποφασίζεται προς όφελος των δικαιωμάτων του πολίτου. (*Αρμένης ν. Της Δημοκρατίας* (1979) 3 Α.Α.Δ. 48· *Μαραγκός ν. Δήμου Αμμοχώστου* (1970) 3 Α.Α.Δ. 7· *Εθνική Τράπεζα Ελλάδος ν. Της Δημοκρατίας* (1970) 3 Α.Α.Δ. 430· *Σταύρου ν. Της Δημοκρατίας* (1976) 3 Α.Α.Δ. 66· *Χιλιμίντρη ν. Δήμου Αμμοχώστου* (1969) 3 Α.Α.Δ. 159).

40 Το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο ο ορισμός του όρου "πολιτικό κόμμα" που εισάγεται με τον Τροποποιητικό Νόμο Αρ. 212 του 1987, εξυπακούει κατάργηση του ορισμού "κόμμα", που βρίσκεται στους Κανονισμούς που

έχομε εκθέσει πιο πάνω και οι οποίοι ορισμοί διαφέρουν μεταξύ τους.

Ο Νόμος Αρ. 212 του 1987 είναι τροποποιητικός του Νόμου, Κεφ. 300Α, γιατί έτσι αναφέρεται στο ίδιο το κείμενό του και σαν τροποποιητικός του Κεφ. 300Α είναι όπως λέγεται στο Άρθρο 1 αυτού αποτελεί μέρος του βασικού Νόμου. Δίνει δε τον ορισμό του "πολιτικού κόμματος", και εφόσον ο βασικός Νόμος δεν έχει τέτοιο ορισμό ο ορισμός του "πολιτικού κόμματος", που εισάγεται από το Νόμο Αρ. 212 του 1987, είναι δεσμευτικός για όλους τους σκοπούς εφαρμογής του Κεφ. 300Α. Έστω και αν μπορούσε να λεχθεί ότι ο Νόμος Αρ. 212 του 1987, δεν είναι τροποποιητικός του Κεφ. 300(Α), στο Νόμο Αρ. 212 του 1987, λέγεται ξεκάθαρα ότι "θα αναγινώσκηται ομού με το Νόμο Κεφ. 300Α".

Σύμφωνα με τον Craies on Statute Law, 7η Έκδοση σελ. 223:

"Where the later of two Acts provides that the two are to be read together, every part of each Act must be construed as if the two Acts had been one, unless there is some manifest discrepancy making it necessary to hold that the later Act has to some extent modified the provisions of the earlier Act.

Canada Southern Ry. v. International Bridge Co. (1883) 3 App. Cas. 723, 727, Lord Selborne L.C.: and see p. 138. ante."

"Όπου ο μεταγενέστερος δύο Νόμων προβλέπει ότι οι δύο θα αναγινώσκονται ομού, κάθε μέρος του κάθε Νόμου πρέπει να ερμηνεύεται ως εάν οι δύο Νόμοι ήταν ένας εκτός εάν υπάρχει μία έκδηλη ασυμφωνία που το καθιστά αναγκαίο να θεωρείται ότι ο μεταγενέστερος Νόμος έχει σε κάποιο βαθμό τροποποιήσει τις διατάξεις του προγενέστερου Νόμου."

Στο ίδιο βιβλίο στη σελ. 138, αναφέρεται:

"Act to be construed as one with another Act. It is

now a common practice to insert clauses which make certain Acts one for purposes of construction i.e. certain Acts are to be read with another Act or Acts. The effect of enacting that an Act shall be construed as one with another Act is that the court must construe every part of each of the Acts 'as if it had been contained in one Act, unless there is some manifest discrepancy making it necessary to hold that the later Act has, to some extent, modified something found in the earlier Act,' (*Canada Southern Ry. v. International Bridge Co.* (1883) 8 App. Cas. 723, 727, *Earl of Selborne L.C.* Cf. *Att.-Gen. v. Leicester Corporation* [1910] 2 Ch. 359, 369, *Neville J.*; *R. v. Folkestone Rent Tribunal* [1952] 1 K.B. 54; *Preston and Area Rent Tribunal v. Pickavance* [1953] A.C. 562 (H.L.) and *Crowe v. Lloyds British Testing Co.* [1960] 1 All E.R. 411. See also *Philipps v. Parnaby* [1934] 2 K.B. 299, where there was held to be no discrepancy, although one provision dealt with coal and the other with food").

"Νόμος που ερμηνεύεται ως ένας με άλλο Νόμο. Είναι τώρα συνήθης τακτική να παρεμβάλλονται διατάξεις οι οποίες καθιστούν ορισμένους Νόμους ένα για σκοπούς ερμηνείας, π.χ. ορισμένοι Νόμοι πρέπει να αναγινώσκονται με άλλο Νόμο ή Νόμους. Το αποτέλεσμα της νομοθέτησης ότι ένας Νόμος θα ερμηνεύεται ως ένας με άλλο Νόμο είναι ότι το Δικαστήριο πρέπει να ερμηνεύει κάθε μέρος των Νόμων ως εάν να επεριέχεται εις ένα Νόμο, εκτός εάν υπάρχει ορισμένη έκδηλη ασυμφωνία που το καθιστά αναγκαίο να θεωρείται ότι ο μεταγενέστερος Νόμος έχει σε κάποιο βαθμό τροποποιήσει κάτι που βρίσκεται στον προγενέστερο Νόμο. (*Canada Southern Ry. v. International Bridge Co.* [1883] 8 App. Cas. 723, 727, *Earl of Selborne L.C.* Cf. *Att.-Gen. v. Leicester Corporation* [1910] 2 Ch. 359, 369, *Neville J.*; *R. v. Folkestone Rent Tribunal* [1952] 1 K.B. 54; *Preston and Area Rent Tribunal v. Pickavance* [1953] A.C. 562 (H.L.) and *Crowe v. Lloyds British Testing Co.* [1960] 1 All E.R. 411. See also *Philipps v. Parnaby* [1934] 2 K.B. 299, όπου απεφασίσθη ότι δεν υπήρχε ασυμφωνία, παρόλο που η μία διάταξη επροαγματεύετο με άνθρακα και η άλλη με τρόφιμα.)"

Επομένως και με βάση τους ερμηνευτικούς κανόνες που διατυπώνονται στον Craies, ο ορισμός "πολιτικό κόμμα" που περιέχεται στο Νόμο Αρ. 212 του 1987, είναι δεσμευτικός και υπερτερεί του προγενέστερου ορισμού που έγινε από τους Κανονισμούς οι οποίοι πρέπει να θεωρούνται άκυροι στο βαθμό που περιορίζουν την έννοια του όρου "πολιτικό κόμμα" στα κοινοβουλευτικά κόμματα και σ' οποιοδήποτε άλλο κόμμα το οποίο εξασφάλισε τουλάχιστο ποσοστό πέντε τοις εκατό του συνόλου των εγκύρων ψήφων στις πιο πρόσφατες γενικές βουλευτικές εκλογές κατά αντίθεση προς τον ορισμό του ίδιου όρου που δίδεται στο Νόμο. Και τούτο γιατί είναι φανερό, ότι υπάρχει έκδηλη ασυμφωνία που το καθιστά αναγκαίο να θεωρηθεί ότι ο μεταγενέστερος Νόμος έχει, σε ότι αφορά τον ορισμό του "Πολιτικού Κόμματος" τροποποιήσει τον ορισμό που βρίσκεται στους Κανονισμούς που έγιναν με βάση τον προγενέστερο Νόμο.

Σαν αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης κρίνουμε ότι το καθ' ου η Αίτηση Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου έχει ενεργήσει με πλάνη περί το Νόμο, δηλαδή τον Περί Ραδιοφωνικού Ίδρυματος Κύπρου Νόμο, Κεφ. 300Α, όπως τροποποιήθηκε από το Νόμο Αρ. 212 του 1987 με επακόλουθο η επίδικη απόφαση στην έκταση που προσβάλλεται να καθίσταται άκυρη και στερημένη οποιαδήποτε εννόμου αποτελέσματος.

Οι προσφυγές λοιπόν των δύο κομμάτων που τα αναγνωρίζει σαν τέτοια το Ίδρυμα στην απόφασή του, επιτυγχάνουν και ακυρώνεται η επίδικη απόφαση στο μέρος της εκείνο που αφορά τον αποκλεισμό των δύο αυτών κομμάτων από το πρόγραμμα "Κομματικές Εκπομπές στο Ραδιόφωνο και στην Τηλεόραση" και σε όση έκταση όπως έχουμε πει προσβάλλεται με το αιτητικό τους όπως περιορίστηκε κατά τη διάρκεια της ακροάσεως των υποθέσεων. Σαν αποτέλεσμα το καθ' ου η αίτηση Ραδιοφωνικό Ίδρυμα θα πρέπει να ασκήσει τη διακριτική του ευχέρεια με ακριβοδίκαιη ισορροπία (fair balance) στην παραχώρηση χρόνου εκπομπής στα "πολιτικά κόμματα" με βάση το Άρθρο 19(3) του Νόμου και τον ορισμό του όρου αυτού όπως τον δίδει ο Νόμος Αρ. 212 του 1987 στον οποίο έχουμε αναφερθεί.

5 Παρόλο που θα άξιζε να εκφραστούν απόψεις πάνω στην ουσία του θεματος που άπτεται της ελευθερίας της έκφρασης και επικοινωνίας και της ίσης μεταχείρισης των πολιτικών κομμάτων, σύμφωνα με τις καθιερωμένες αρχές της νομολογίας μας που ερμήνευσαν τον όρο αυτό και που περιλαμβάνουν αντικειμενικούς δημοκρατικώς επιτρεπτούς λόγους και εύλογα κριτήρια διαφοροποίησης, από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας μέσα σε μια δημοκρατική πολυκομματική Πολιτεία, έχοντας καταλήξει στο πιο 10 πάνω αποτέλεσμα, δεν χρειάζεται, σύμφωνα με τις αυθεντίες, να επιληφθούμε των υπολοίπων λόγων που επικαλούνται οι αιτητές.

15 Οι προσφυγές των δύο πολιτικών κομμάτων επιτυγχάνουν και δεν εξυπηρετεί κανένα σκοπό να επιληφθούμε του θέματος που αναφέρεται στο δικαίωμα των Αρχηγών των δύο αυτών κομμάτων να προσφύγουν. Είναι αρκετό να παραπέμψομε για το θέμα αυτό στην υπόθεση *Πίτσιλ- 20 λος ν. ΡΙΚ* (1982) 3 Α.Α.Δ. 208, στις σελίδες 214 και επόμενα, που το θέμα έτυχε αντιμετώπισης από την Ολομέλεια.

25 Για όλους τους πιο πάνω λόγους οι προσφυγές επιτυγχάνουν όπως έχει λεχθεί, αλλά υπό τας περιστάσεις δεν δίδεται οποιαδήποτε διαταγή για έξοδα.

30 ΠΙΚΗΣ, Δ.: Το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου είναι Οργανισμός δημοσίου δικαίου. Η σύσταση και λειτουργία του διέπεται από τις πρόνοιες του Περί Ραδιοφωνικού Ίδρυματος Νομου (Κεφ. 300Α). Το άρθρο 19(3) προβλέπει -

35 "The Corporation shall at all times keep a fair balance in the allocation of broadcasting hours as between any political parties".

40 "Το Ίδρυμα θα τηρεί πάντοτε δίκαιο ισοζύγιο στην κατανομή των ωρών εκπομπής μεταξύ των πολιτικών κομμάτων".

Το άρθρο 19(3) τροποποιήθηκε με τον Νόμο 68/85 με την προσθήκη των λέξεων "ως ήθελε καθορισθεί". Με τον

ίδιο τροποποιητικό Νόμο προσετέθη στο άρθρο 19 το εδάφιο 5 βάσει του οποίου παρασχέθηκε εξουσία στο Υπουργικό Συμβούλιο για την έκδοση κανονισμών διά την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου (άρθρο 19).

5

Με βάση αυτή την εξουσιοδότηση εκδόθηκαν την 28η Μαΐου, 1986, οι Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Ακριβοδίκαιη Μεταχείριση Κομμάτων Κανονισμοί*. Ο όρος "Κόμμα" (νοείται "πολιτικό Κόμμα") περιορίζεται στα κόμματα που εκπροσωπούνται στη Βουλή των Αντιπροσώπων ή εκείνα που εξασφάλισαν ποσοστό 5 τοις εκατόν του συνόλου των έγκυρων ψήφων στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές. Στις 21.9.88 το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου απεφάσισε όπως από τον Οκτώβρη του 1988 "καθιερωθεί για τα κοινοβουλευτικά κόμματα ο θεσμός των πολιτικών εκπομπών στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση". Αποκλείστηκαν από τις πολιτικές αυτές εκπομπές τα μη κοινοβουλευτικά κόμματα - Η ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ και ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ. Όπως μνημονεύεται στην επίδικη απόφαση, "τις θέσεις και απόψεις των δύο αυτών κομμάτων το Ίδρυμα θα προβάλλει σε άλλα κατάλληλα προγράμματα".

10

15

20

Το Κόμμα των Φιλελευθέρων μέσω του Προέδρου του κ. Νίκου Ρολάνδη και η Ένωση Κέντρου μέσω του Προέδρου της κ. Τάσου Παπαδόπουλου, έχουν προσβάλει με τις προσφυγές 837/88 και 838/88 αντιστοίχως, την εγκυρότητα της αποφάσεως του Ρ.Ι.Κ. στον βαθμό και έκταση που αποκλείεται η Ένωση Κέντρου και το Κόμμα των Φιλελευθέρων από τις πολιτικές εκπομπές που προβλέπει η απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου, 1988. Οι Πρόεδροι των δύο κομμάτων έχουν ενωθεί ως ομόδικοι (Αιτητές 2) υπό την προσωπική και, διαξενκτικά, την αντιπροσωπευτική τους ιδιότητα. Η αίτησή τους, όπως διαφαίνεται από το υπόβαθρο των γεγονότων που στοιχειοθετούν τις προσφυγές, αποβλέπει στην κάλυψη τυχόν διαδικαστικού χάσματος στις προσφυγές των δύο πολιτικών κομμάτων και όχι στην επιδίωξη πρόσθετων θεραπειών από εκείνες που επιδιώκουν τα κόμματα. Ταυτίζονται τα συμφέροντα των δύο προέδρων με τα συμφέροντα των κομμάτων τα οποία

25

30

35

40

*Βλέπε, *Επίσημη Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Παράρτημα Τρίτο, Μέρος I, Αρ. 2145 - 28.5.86*.

επιδιώκουν με την προσφυγή τους να προστατεύσουν. Οι προσφυγές τους δεν έχουν άλλο ανεξάρτητο έρεισμα.

5 Θέση των δύο κομμάτων είναι ότι ο διαχωρισμός στον
 10 οποιόν έχει προβεί το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου μετα-
 ξύ των κοινοβουλευτικών και των άλλων πολιτικών κομ-
 μάτων, είναι αυθαίρετος και αντίθετος με το νομοθετικό
 15 πλαίσιο που διέπει την άσκηση των εξουσιών του Ιδρύμα-
 τος σχετικά με την προβολή των θέσεων των πολιτικών
 20 κομμάτων, δηλαδή του εδαφίου 3 του άρθρου 19 του Περί
 Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου. Η διάκριση
 που γίνεται στους Κανονισμούς μεταξύ των κοινοβουλευ-
 25 τικών και άλλων πολιτικών κομμάτων είναι, σύμφωνα με
 την εισήγηση των αιτητών, ανεδαφική και αντίθετη με τις
 πρόνοιες του εξουσιοδοτικού Νόμου. Πρέπει επομένως
 να αγνοηθεί (στο σημείο που γίνεται ο διαχωρισμός) ως
 άκυρη, δευτερογενής νομοθεσία. Εάν αποφασιστεί ότι η
 30 θέση αυτή ευσταθεί, κρίνεται και το αποτέλεσμα των προ-
 σφυγών, δεδομένου ότι ο όρος "πολιτικό κόμμα" που απα-
 ντάται στο εδάφιο 3 του άρθρου 19, δεν επιδέχεται τους
 περιορισμούς στην ερμηνεία του όρου που επιβάλλουν οι
 Κανονισμοί. Δεν θα παραστεί ανάγκη επομένως να εξετά-
 35 σουμε τη συνταγματικότητα των Κανονισμών κάτω από
 το πρίσμα της αρχής της ισότητας που διασφαλίζεται από
 το άρθρο 28 του Συντάγματος, και των δικαιωμάτων που
 κατοχυρώνει το άρθρο 19 περιλαμβανομένου και του δι-
 καιώματος μεταδόσεως πληροφοριών και ιδεών.

Και αν ακόμα ο ορισμός "πολιτικό κόμμα" που περιέ-
 30 χεται στους Κανονισμούς κρίθει έγκυρος, οι πρόνοιες του
 έχουν, σύμφωνα με την επιχειρηματολογία των αιτητών,
 σιωπηρά καταργηθεί με τη θέσπιση του Περί Ραδιοφω-
 νικού Ιδρύματος Κύπρου (Γροποποιητικού) Νόμου - Ν.212/
 87, ο οποίος ορίζει νομοθετικά την έννοια του πολιτικού
 35 κόμματος κατά τρόπο αντίθετο προς τους Κανονισμούς.
 Ο ορισμός ο οποίος περιέχεται στον Νόμο 212/87 ακολου-
 θεί τα συστατικά στοιχεία του πολιτικού κόμματος όπως
 έχουν διαγραφεί από την Ολομέλεια του Ανωτάτου Διχα-
 40 στηρίου στην υπόθεση *Πίτσιλλος ν. Ρ.Ι.Κ.* (1982) 3 Α.Α.Δ.
 208. Η έννοια του όρου "πολιτικό κόμμα" συναρτάται με
 την εκτίμηση του μέσου συνετού πολίτη για την υπόσταση
 ενός κόμματος σε συσχετισμό με τις αντικειμενικές προϋ-
 ποθέσεις για το χαρακτηρισμό οργανώσεως ατόμων ως

πολιτικού κόμματος. Η θέση του Ρ.Ι.Κ. είναι ότι η κρινόμενη απόφαση αποτελεί έγκυρη άσκηση της διακριτικής του ευχέρειας.

Είναι παραδεκτό ότι οι Κανονισμοί και η διάκριση η οποία γίνεται μεταξύ κοινοβουλευτικών και των άλλων πολιτικών κομμάτων λήφθηκε υπόψη από το Ίδρυμα στον προσδιορισμό του νομικού πλαισίου των εξουσιών του. Οι Κανονισμοί υποστηρίζονται ως το αποτέλεσμα έγκυρης άσκησης της εξουσιοδότησης που παρέχει το εδάφιο 5 του άρθρου 19. Εν πάση περιπτώσει, εισήγηση του συνηγόρου του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου είναι ότι οι ρυθμίσεις που προβλέπει η απόφαση αποτελούν δίκαιη μεταχείριση των κομμάτων ιδιαίτερα, αν ληθεί υπόψη ότι γίνεται πρόνοια στην απόφαση για τη μετάδοση των θέσεων και απόψεων της Ένωσης Κέντρου και του Κόμματος των Φιλελευθέρων σε άλλα προγράμματα του Ιδρύματος, έστω και αν δεν εξειδικεύονται στην απόφαση.

Γίνεται παραδεκτό από το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου ότι η Ένωση Κέντρου και το Κόμμα των Φιλελευθέρων αποτελούν πολιτικά κόμματα, γεγονός που αναγνωρίζεται στην ίδια την απόφαση. Επομένως, ο αποκλεισμός των δεν οφείλεται σε οποιαδήποτε αμφισβήτηση της υποστάσεως των κομμάτων αυτών και του χαρακτήρα τους ως πολιτικά κόμματα, αλλά στην ύπαρξη, όπως το Ρ.Ι.Κ. διεκδικεί, διακριτικής ευχέρειας για τον αποκλεισμό των μη κοινοβουλευτικών κομμάτων από το πρόγραμμα πολιτικών εκπομπών.

Το πρώτο θέμα το οποίο πρέπει να αποφασισθεί είναι η εγκυρότητα των Κανονισμών περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, ιδιαίτερα ο ορισμός "κόμμα" που περιέχεται στον Καν. 2.

ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ (αναφορικά με τον ορισμό "ΚΟΜΜΑ"):

Οι πρόνοιες του άρθρου 19(3) του Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου - Κεφ. 300Α, έχουν ερμηνευθεί από την Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση *Πίτσιλλος v. Ρ.Ι.Κ.*, ανωτέρω. Οι διατάξεις του εδα-

φίου 3 οριοθετούν το νομοθετικό πλαίσιο για την προβολή των θέσεων και απόψεων των πολιτικών κομμάτων και θεσμοθετούν τη μεταχείρισή τους. Στην υπόθεση *Πίτσιλλος* αποφασίστηκε ότι το Ρ.Ι.Κ. δεν έχει διακριτική ευχέρεια να αποκλείσει οποιοδήποτε κόμμα "από πρόσβαση στα μέσα μαζικής επικοινωνίας δεδομένου ότι πληροί τις προϋποθέσεις του πολιτικού κόμματος". Η διακριτική ευχέρεια του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου περιορίζεται στον καθορισμό του χρόνου ο οποίος παρέχεται σε κάθε κόμμα για την προβολή των θέσεών του. Σκοπός του εδαφίου 3 του άρθρου 19 του Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου είναι η θεμελίωση της λειτουργικότητας των δημοκρατικών θεσμών στους τομείς του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, ιδιαίτερα η τηλεόραση, είναι στη σύγχρονη κοινωνία ο κυριότερος φορέας μεταδόσεως ιδεών και πληροφοριών. Το εδάφιο 3 του άρθρου 19 αποβλέπει στην ισόρροπη μετάδοση των θέσεων και απόψεων των πολιτικών κομμάτων και βασίζεται στην εξελικτική και όχι τη στατική θεώρηση του πολιτικού φάσματος της χώρας.

Η ερμηνεία των νόμων αποτελεί αρμοδιότητα της Δικαστικής λειτουργίας, όπως έχει ρητά αναγνωρισθεί από την Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση *Diagoras Development v. National Bank* (1985) 1 C.L.R. 581. Επομένως, εκτός όπου η σημασία όρων που απαντώνται στη νομοθεσία καθορίζονται από τον ίδιο τον νομοθέτη με κατάλληλες ερμηνευτικές διατάξεις, ο προσδιορισμός της σημασίας των όρων αυτών μέσα στο συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο, ανάγεται στη δικαιοδοσία των Δικαστηρίων.

Επικαλούμενοι τις εξουσιοδοτικές διατάξεις του εδαφίου 5 του άρθρου 19 του Κεφ. 300Α (Ο Εξουσιοδοτικός Νόμος), το Υπουργικό Συμβούλιο θέσπισε τους Κανονισμούς στους οποίους ο όρος "κόμμα" (εξυπακούεται "πολιτικό κόμμα") περιορίζεται, όπως έχει αναφερθεί στα κοινοβουλευτικά κόμματα ή κόμματα τα οποία έχουν εξασφαλίσει ορισμένο ποσοστό ψήφων στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές. Το γεγονός ότι οι κανονισμοί αυτοί είχαν τεθεί ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων για έγκριση πριν από την έκδοσή τους, δε μεταβάλλει τον χαρακτήρα τους, όπως είχε επισημανθεί στην αναφορά 3/87 -

Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων
(1987) 3 Α.Α.Δ. 1631).

Βάσει της αρχής του διαχωρισμού των Πολιτειακών Εξουσιών που καθιερώνεται από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, η Νομοθετική Εξουσία ασκείται αποκλειστικά, εκτός όπου υπάρχει ρητή πρόβλεψη περί του αντιθέτου στο Σύνταγμα, από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Η εκχώρηση νομοθετικής εξουσίας σε άλλη Αρχή ή Σώμα, είναι επιτρεπτή (*Αστυνομία ν. Χονδρού*, 3 Α.Α.Σ.Δ. 82) μόνο όταν γίνεται ρητή πρόβλεψη στη Νομοθεσία και τηρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει ο εξουσιοδοτικός Νόμος. Η εγκυρότητα της δευτερογενούς νομοθεσίας εξαρτάται από -

(α) τη συμμόρφωση με το πλαίσιο της εξουσιοδότησης, και

(β) την τήρηση των όρων που θέτει ο εξουσιοδοτικός Νόμος. Κάθε παρέκκλιση από το δικαιοδοτικό πλαίσιο που διαγράφει ο εξουσιοδοτικός Νόμος συνιστά υπέρβαση εξουσίας (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Μαλαχτός ν. Γενικού Εισαγγελέα* (1981) 1 Α.Α.Δ. 54. *Μαραγκός ν. Δημοτικής Επιτροπής Αμμοχώστου* (1970) 3 Α.Α.Δ. 7, 13, και *Λέσχη Ιπποδρομιών Λευκωσίας ν. Δημοκρατίας* (1984) 3 Α.Α.Δ. 799).

Η εξουσιοδότηση την οποίαν παρέχει το εδάφιο 5 του άρθρου 19 για τη θέσπιση δευτερογενούς νομοθεσίας περιορίζεται στη θέσπιση κανονισμών για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 19, περιλαμβανομένου και του εδαφίου 3. Δεν παρέχεται εξουσιοδότηση για την ερμηνεία των προνοιών του άρθρου 19 ή τον περιορισμό των φυσιολογικών ορίων της διατάξεως αυτής του Νόμου. Κατ' ακολουθίαν η απόπειρα που γίνεται στους Κανονισμούς για τον περιορισμό της έννοιας του όρου "πολιτικό κόμμα", όπως απαντάται στο εδάφιο 3 του άρθρου 19, βρίσκεται έξω από τα δικαιοδοτικά πλαίσια του εξουσιοδοτικού Νόμου, αποτελεί υπέρβαση εξουσίας και είναι άκυρη.

Τέλος, οποιαδήποτε αμφιβολία για τη σημασία του

5 όρου "πολιτικό κόμμα", έχει αρθεί με τη θέσπιση του Περί Ραδιοφωνικού Ίδρυματος Κύπρου (Τροποποιητικού) Νόμου - Ν. 212/87, στον οποίο "πολιτικό κόμμα" ορίζεται σύμφωνα με την ερμηνεία που έχει αποδοθεί στον όρο αυτό από το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση Πίτσιλλος, ανωτέρω.

ΚΑΤΑΛΗΞΗ:

10 Προκύπτει ότι η αρμόδια διοικητική Αρχή - το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου - έλαβε την επίδικη απόφαση κάτω από καθεστώς πλάνης ως προς το νομοθετικό πλαίσιο των εξουσιών της· λόγος που καθιστά την απόφαση επιρρεπή σε ακύρωση. Όπως έχει επεξηγηθεί στην υπόθεση Πίτσιλλος, το Ρ.Κ. δεν έχει διακριτική ευχέρεια να αποκλείσει οποιοδήποτε πολιτικό κόμμα από ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές. Η ευχέρεια του Ίδρυματος περιορίζεται στην κατανομή του χρόνου μεταξύ των πολιτικών κομμάτων.

20 Με την επίδικη απόφαση έχουν αποκλεισθεί από συγκεκριμένη σειρά πολιτικών εκπομπών Η ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ και ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ - κόμματα τα οποία ρητά αναγνωρίζονται από το Ρ.Κ., στην ίδια την απόφαση, ως πολιτικά κόμματα. Η απόφαση έρχεται σε αντίθεση με τις πρόνοιες του εδαφίου 3 του άρθρου 19 και αποτελεί υπέρβαση εξουσίας. Η πρόβλεψη για την υιοθέτηση διαζευκτικών και αόρατων ρυθμίσεων για την προβολή των θέσεων των δύο αυτών κομμάτων, δε μεταβάλλει τη φύση του αποκλεισμού. Το πρόγραμμα πολιτικών εκπομπών ήταν ένα αυτοτελές πρόγραμμα για την προβολή των θέσεων των πολιτικών κομμάτων της χώρας. Βάσει των ρητών διατάξεων της νομοθεσίας το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου είχε υποχρέωση να παραχωρήσει χρόνο σε κάθε πολιτικό κόμμα της χώρας για την προβολή των θέσεών του. Η απόφαση, επομένως, κηρύσσεται, βάσει του άρθρου 146.4(β) του Συντάγματος, άκυρη στον βαθμό και έκταση που αποκλείει την ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ και το ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ από το πρόγραμμα πολιτικών εκπομπών που καθιερώνεται με την επίδικη απόφαση.

Με την κατάληξη αυτή δίδεται τέλος στη διοικητική διαφορά που αποτελεί το αντικείμενο των προσφυγών. Για το λόγο αυτό δεν είναι ανάγκη να εξετάσουμε τη συνταγματική πτυχή του θέματος. Σύμφωνα με τη νομολογία* θέματα αντισυνταγματικότητας νόμων ή διοικητικών πράξεων αποφασίζονται μόνο όταν είναι απαραίτητο για την επίλυση της διαφοράς. 5

Το συμφέρον των αρχηγών των δύο κομμάτων στον έλεγχο της διοικητικής πράξης είναι ταυτόσημο και αλληλένδετο με εκείνο των αιτητών αρ.1 και εξαντλείται με τις θεραπείες που επιδιώκουν τα κόμματα. 10

Επομένως, η προσφυγή των αιτητών 2 απορρίπτεται. 15

ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ Δ.: Συμφωνώ με την κατάληξη και το σκεπτικό της απόφασης του Δικαστή κ. Πική, και την υιοθετώ ως έκφραση των δικών μου απόψεων.

ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ Δ.: 20

ΓΕΓΟΝΟΤΑ: Η ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ και το κόμμα των ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ είναι πολιτικά κόμματα και διά των πρώτων τη τάξει αξιωματούχων των, Τάσου Παπαδόπουλου και Νίκου Ρολάνδη, αντίστοιχα, προσβάλλουν με την παρούσα προσφυγή την απόφαση του Ρ.Ι.Κ. της 21.9.88. Προσφεύγοντες είναι και τα δύο πιο πάνω αναφερόμενα πρόσωπα υπό την προσωπική τους ιδιότητα. 25

Η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχεται στο πρακτικό της συνεδρίας του Συμβουλίου του Ιδρύματος που επισυνάπτεται στις προσφυγές και φέρει επικεφαλίδα "Κομματικές εκπομπές στο Ραδιόφωνο και στην Τηλεόραση". Το ουσιώδες περιεχόμενο της απόφασης βρίσκεται στις τέσσερις πρώτες παραγράφους του πρακτικού και στην 30 35

* (Βλέπε, Συμβούλιο Εγγραφής Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών ν. Κυριακίδη (1966) 3 Α.Α.Δ. 640. Τζοζεφέν ν. Δημοκρατίας (1986) 3 Α.Α.Δ. 111, και Παναγιωτίδης ν. Δημοκρατίας (1986) 3 Α.Α.Δ. 495). 40

τελευταία. Οι πρώτες παράγραφοι έχουν ως εξής:

5 "1. Το Ίδρυμα παραχωρεί στο καθένα από τα κόμματα που εκπροσωπούνται στη Βουλή χρόνο 10 λεπτών ανά δίμηνο στην Τηλεόραση και 5 λεπτών κάθε μήνα στο Ραδιόφωνο.

10 2. Στόχος των εκπομπών είναι να δίνεται η ευκαιρία στα κόμματα να επικοινωνούν με το λαό πάνω σε θέματα δημόσιου ενδιαφέροντος.

15 3. Την ευθύνη για το περιεχόμενο των εκπομπών φέρουν τα ίδια τα κόμματα. Ο μόνος όρος που τίθεται από το Ρ.Ι.Κ. είναι συμμόρφωση με τις πρόνοιες του συντάγματος και τους νόμους της πολιτείας.

20 4. Τα κόμματα αναλαμβάνουν την ευθύνη για την παραγωγή των εκπομπών τους όταν αυτές πραγματοποιούνται εκτός του Ίδρυματος με προσωπικό και μέσα ανεξάρτητων εταιρειών παραγωγής".

Η δε τελευταία παράγραφος έχει ως ακολούθως:

25 " Όσον αφορά τα μη Κοινοβουλευτικά Κόμματα, δηλαδή την Ένωση Κέντρου και το Κόμμα των Φιλελευθέρων το Ίδρυμα αποφάσισε όπως, εκτός από τη συνήθη ειδησεογραφική κάλυψη των δραστηριοτήτων και θέσεων των κομμάτων αυτών, το Ίδρυμα θα προβάλλει τις απόψεις τους σε άλλα κατάλληλα προγράμματα".

30 Με την απόφαση αυτή το Ρ.Ι.Κ. καθιερώνει ειδικά προγράμματα εκπομπών στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο στο οποίο παραχωρείται χρόνος, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 2 πιο πάνω, στα κοινοβουλευτικά κόμματα μόνο. Στην εκπομπή αυτή τα κόμματα φέρουν την ευθύνη για το περιεχόμενό της, στόχος της δε είναι η άμεση επικοινωνία των κομμάτων με το λαό για να εκθέσουν τις απόψεις τους πάνω σε θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος.

40 Από το ειδικό αυτό πρόγραμμα, τα δύο προσφεύγοντα κόμματα έχουν αποκλειστεί, εφόσον δεν εκπροσωπούνται στη Βουλή των Αντιπροσώπων, ο αποκλεισμός τους όμως

αυτός γίνεται και ονομαστικά στην τελευταία παράγραφο της απόφασης, που παρατίθεται πιο πάνω.

NOMIKA ZHTHMATA:

Είναι η εισήγηση των αιτούντων πως η απόφαση του Ρ.Ι.Κ. πρέπει να ακυρωθεί γιατί αντίκειται στο Σύνταγμα, ειδικότερα στα άρθρα 6 και 28 (προσφυγή 837/88), 6, 19, 21 και 28 (προσφυγή 838/88) και στον Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμο, Κεφ. 300Α, άρθρο 19.

5

10

Αντίθετα το Ρ.Ι.Κ. υποβάλλει πως η απόφασή του είναι καθ' όλα έγκυρη γιατί βασίζεται στους σχετικούς Νόμους και Κανονισμούς που αφορούν στη λειτουργία του, πάρθηκε δε μετά από προσεκτική μελέτη των περιστατικών της υπόθεσης. Ζητήθηκε, κατά την ακρόαση, από το δικηγόρο του Ρ.Ι.Κ. να εξειδικεύσει το Νόμο ή Κανονισμό βάσει των οποίων ενήργησε το Ίδρυμα και πήρε την επίδικη απόφαση. Η απάντησή του όμως ήταν πως το Ρ.Ι.Κ. έλαβε υπόψη του το σύνολο της ισχύουσας νομοθεσίας και αφού μελέτησε τις υφιστάμενες πραγματικές περιστάσεις που αφορούν την υπόθεση, πήρε την προσβαλλόμενη απόφαση. Από το περιεχόμενο όμως της αγόρευσης του δικηγόρου του Ρ.Ι.Κ., και από την ίδια την επίδικη απόφαση, είναι έκδηλο πως το Ίδρυμα βασίστηκε, για να πάρει την απόφασή του, στους σχετικούς Κανονισμούς του 1985 (Οι περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (ακριβοδίκαιη μεταχείριση κομμάτων) Κανονισμοί, (Επίσημη Εφημερίδα 28.5.86, Παράρτημα 3). Υποστηρίζοντας μάλιστα τη θέση αυτή ο δικηγόρος του Ρ.Ι.Κ. είπε πως το Ίδρυμα όφειλε να εφαρμόσει τους Κανονισμούς αυτούς, που θεωρούνται έγκυροι εφόσο δεν έχουν κηρυχτεί άλλως πως από αρμόδιο Δικαστήριο, και υπέβαλε παραπέρα πως οι Κανονισμοί αυτοί δημιουργούν υποχρέωση στο Ίδρυμα γιατί έχουν γίνει βάσει του εδαφίου 5 του άρθρου 19 του βασικού Νόμου 300Α, που προστέθηκε σε αυτό με το Νόμο 68/86 (άρθρο 2(β)). Ο τελευταίος αυτός Νόμος επέφερε ακόμα μια τροποποίηση στο βασικό· πρόσθεσε στο εδάφιο 3 του άρθρου 19 τις λέξεις "ως ήθελε καθοριστεί" (δες άρθρο 2 (α)).

15

20

25

30

35

40

Παραθέτω αυτούσιο το σημαντικό για την κρινόμενη

υπόθεση εδάφιο 3 του άρθρου 19, σε μετάφραση:

5 "Το Ίδρυμα θα τηρεί πάντοτε ακριβοδίκαια
ισόρροπη κατανομή χρόνου εκπομπής μεταξύ
οποιοδήποτε των πολιτικών κομμάτων".

Η προσβαλλόμενη από τους αιτούντες διάταξη των
Κανονισμών είναι η ερμηνευτική της λέξης "κόμμα" στον
Κανονισμό 2, που έχει ως εξής:

10 "' κόμμα ' εκτός αν το κείμενο ορίζει διαφορετικά
σημαίνει τα εκάστοτε εκπροσωπούμενα στη Βουλή
κόμματα και οποιοδήποτε άλλο εν λειτουργία κόμμα το
15 οποίο εξασφάλισε τουλάχιστο ποσοστό πέντε τοις
εκατόν του συνόλου των έγκυρων ψήφων στις πιο
πρόσφατες γενικές βουλευτικές εκλογές".

Ο Κανονισμός 4 προβλέπει τα ακόλουθα:

20 "Το Ίδρυμα οφείλει να μεριμνά για την ισόρροπη
και αντικειμενική πληροφόρηση του κοινού σε ό,τι
αφορά τις δραστηριότητες των κομμάτων και προς
τούτο να εφαρμόζει τις αρχές που διέπουν τον Κώδικα
25 Ειδησεογραφικής Καλύψεως Κομμάτων του Ιδρύματος
που συνάπτεται, ως Παράρτημα Α, στους παρόντες
Κανονισμούς".

Ενώ ο Κανονισμός 6(α) του Παραρτήματος Α, έχει ως
εξής:

30 "6(α) Τα κόμματα που καλύπτονται ειδησεογραφικά
και στα οποία παραχωρείται χρόνος ή καλούνται σε
προγράμματα του Ιδρύματος είναι αυτά που
εκπροσωπούνται στη Βουλή. Η σειρά παρουσίασης
35 των κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή
καθορίζεται από τον αριθμό των ψήφων που έλαβαν
παγκυπρίως κατά τις τελευταίες γενικές εκλογές. Η
σειρά αυτή μπορεί να αλλάξει αν η σοβαρότητα μιας
είδησης για ένα κόμμα το επιβάλλει".

40 Είναι η εισήγηση των δικηγόρων των αιτητών πως ο
ερμηνευτικός ορισμός που αποδίδεται στη λέξη "κόμμα" από

τον Κανονισμό 2, είναι ultra vires του βασικού Νόμου.

Συμφωνώ με τη θέση αυτή γιατί:

(Α) Δεν υπάρχει ερμηνευτική διάταξη στο βασικό Νόμο της φράσης "πολιτικό κόμμα" και επομένως ο Νομοθέτης σκοπεί να αποδίδεται σε αυτή η συνήθης γραμματολογική έννοια που είναι παγκοίμως αποδεκτή. 5

(Β) Ενώ η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση *Πίτσιλλος v. Ρ.Ι.Κ.* (1982) 3 Α.Α.Δ. 208, προσέδωσε τα χαρακτηριστικά του πολιτικού κόμματος οι μετέπειτα θεσπισθέντες Κανονισμοί, το 1986, παραγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά αυτά και περιορίζουν την ερμηνεία της λέξης σε αναφορά μόνο με την ποσοστιαία αναλογία ψήφων που πήρε ένα κόμμα στις πιο πρόσφατες βουλευτικές εκλογές. 10
15

Η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου προσέδωσε τα χαρακτηριστικά του πολιτικού κόμματος στην πιο πάνω υπόθεση, ερμηνεύοντας το άρθρο 19(3) του Νόμου 300Α, την ίδια δηλαδή διάταξη που μας απασχολεί στην κρινόμενη υπόθεση. Απέδωσε δε στη λέξη "κόμμα" τη σημασία που γίνεται παγκοίμως αποδεκτή. Αυτή υιοθέτησε και ο Νομοθέτης στο άρθρο του Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Τροποποιητικός) Νόμος του 1987, (212/87), που έχει ως ακολούθως: 20
25

" Πολιτικόν κόμμα' σημαίνει κόμμα εκπροσωπούμενον εν τη Βουλή ή Οργανισμός ή Ένωση προσώπων ή Ομάδα προσώπων η οποία κατά την αντίληψιν του μέσου συνेतού πολίτου έχοντος γνώσιν της εσωτερικής πολιτικής πραγματικότητας της Κύπρου και προσβλέποντος εις την οργάνωσιν, την δομήν, τους θεσμούς, τους στόχους και την απήχησίν της θεωρείται ως πολιτικόν κόμμα". 30
35

Στην υπόθεση *Πίτσιλλος*, που αναφέρεται πιο πάνω, η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου ερμήνευσε το άρθρο 19(3) κατά τέτοιο τρόπο που να καθιστά το επιχείρημα των αιτητών, ότι δηλαδή το Ρ.Ι.Κ. δεν είχε διακριτική ευχέρεια να τους αποκλείσει από το πρόγραμμα που 40

καθιέρωσε, αναντίλεκτο. Το σχετικό απόσπασμα είναι στη σελίδα 217 της απόφασης και έχει ως ακολούθως σε μετάφραση:

5 "Ορθή ερμηνεία του άρθρου 19(3) δεν αφήνει οποια-
δήποτε διακριτική ευχέρεια στους καθ' ων η αίτηση να
αποκλείσουν ένα σύνδεσμο προσώπων από την πρό-
σβαση στα μέσα μαζικής επικοινωνίας εφόσο πληροί τα
10 πρόσοντα πολιτικού κόμματος. Το κάθε πολιτικό
κόμμα δικαιούται σε πρόσβαση, η δε διακριτική ευχέ-
ρεια του καθ' ου η αίτηση περιορίζεται στον καθορισμό
του χρόνου εκπομπής που το καθένα από τα κόμματα
δικαιούται".

15 Η προσφυγή στην υπόθεση "**Πίτσιλλος**" απερρίφθη
γιαυτό το Δικαστήριο απεφάνθη πως το κόμμα της "Δικαι-
οσύνης", δεν είχε τα χαρακτηριστικά του πολιτικού κόμ-
ματος όπως τα καθόρισε.

20 Στο πιο πάνω απόσπασμα η Ολομέλεια του Ανωτάτου
Δικαστηρίου με ενέργεια ερμηνεύει τις διατάξεις του άρ-
θρου 19(3) του Νόμου και το παρόν Δικαστήριο δεν μπο-
ρεί παρά να την εφαρμόσει. Κατά τη γνώμη μου μόνο
ανατροπή της πιο πάνω ερμηνείας θα δικαιολογήσει πα-
25 ρατέρα εξέταση των λόγων που προβάλλει το Ρ.Ι.Κ. στην
ένστασή του. Τέτοια όμως παρέκκλιση από πρόσφατη νο-
μολογία του Δικαστηρίου αυτού θα ήταν ανεπίτρεπτη, κα-
θόσο μάλιστα, και για να είμαι δίκαιος έναντι του δικηγό-
ρου του Ρ.Ι.Κ., δεν έκαμε αυτή την εισήγηση.

30 Η τελευταία παράγραφος της απόφασης του Ρ.Ι.Κ., που
αφορά τα προσφεύγοντα κόμματα, δεν αποτελεί μέρος της
ενεργού απόφασης που σχετίζεται με τα κοινοβουλευτικά,
γιατί αόριστα και ακαθόριστα ορίζει πως το Ρ.Ι.Κ. θα
35 κάμει μνεία των δραστηριοτήτων των προσφευγόντων
κομμάτων, αν υπάρχουν, σε άλλα προγράμματα. Η μόνη
νομική αξία που αποδίδω στην παράγραφο αυτή είναι η
παραδοχή του Ρ.Ι.Κ. ότι οι αιτητές και στις δύο προσφυ-
γές αποτελούν πολιτικά κόμματα.

40 Συζητήθηκε σε έκταση το ζήτημα, κατά πόσο δηλαδή ο
Νόμος 212/87 τροποποιεί το βασικό, Κεφ. 300Α. Πράγμα-

τι ο Νόμος αυτός δεν τροποποιεί άρθρα του βασικού με την έννοια της αναρίθμησης ή αναγραμμάτισής των. Το κείμενό του αναφέρεται ειδικά στις Προεδρικές εκλογές για τις οποίες κάμνει λεπτομερείς ρυθμίσεις αναφορικά με την ακριβοδίκαιη μεταχείριση των εκάστοτε υποψηφίων Προέδρων. Ο ίδιος όμως ο Νομοθέτης τον καθορίζει ως τροποποιητικό και ρητά επιτάσσει να διαβάζεται μαζί με το βασικό. Παραθέτω αυτούσιο το πρώτο άρθρο του τροποποιητικού νόμου, που επαναλαμβάνεται σε δύο επόμενους Τροποποιητικούς Νόμους, τους 284/87 και 9/88.

"Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Τροποποιητικός) Νόμος του 1987 και θα αναγινώσκηται ομού μετά του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου (εν τοις εφεξής αναφερομένου ως 'ο βασικός Νόμος')".

Κατά την κρίση μου το Δικαστήριο δεν δικαιούται να αποδώσει άλλο περιεχόμενο στο νόμο από αυτό που ρητά ο ίδιος καθορίζει, αντίθετα έχει καθήκο να τον εφαρμόσει. Επιπρόσθετα, ο τροποποιητικός Νόμος 212/87 αφορά στη λειτουργία του Ρ.Ι.Κ. και το πιο σημαντικό στοιχείο για την κρινόμενη υπόθεση είναι που ο Νομοθέτης έδωσε για πρώτη φορά τον ορισμό του πολιτικού κόμματος, υιοθετώντας τα χαρακτηριστικά που περιέγραψε το Ανώτατο δικαστήριο στην υπόθεση *Πίτσιλλος*. Δεν είναι δυνατό να υποστηριχθεί πως ο Νομοθέτης που υιοθέτησε τα κριτήρια για το τι είναι κόμμα σε Προεδρικές εκλογές στο Νόμο 212/87, δέχεται ταυτόχρονα τα κριτήρια του Κανονισμού 2 των Κανονισμών. Φρονώ πως ο Κανονισμός 2 δεν είναι μόνο *ultra vires* με την έννοια της υπέρβασης της εξουσιοδοτήσεως που δίδεται από το βασικό νόμο, αλλά πως δεν υπάρχει καν εξουσιοδότηση να καθοριστεί τι είναι πολιτικό κόμμα. Ο βασικός νόμος εξουσιοδοτεί μόνο την εφαρμογή του άρθρου 19. Η φράση "ως ήθελε καθοριστεί", που προστέθηκε στο εδάφιο 3 του άρθρου 19, αναφέρεται ασφαλώς στην κατανομή του χρόνου εκπομπής. Ο Κανονισμός 2 αντιμάχεται το άρθρο 19(3) του βασικού Νόμου.

Επισημαίνω δε, για να υποστηρίξω την ερμηνεία αυτή, πως στο εδάφιο I του ίδιου άρθρου γίνεται πρόνοια για την ακριβοδίκαιη μεταχείριση των "κοινοτήτων" της Κύ-

5 πρου, έχοντας υπόψη τα συμφέροντα και τις ευαισθησίες τους. Θα ήταν, κατά τη γνώμη μου, ανεπίτρεπτο να θεσπιστεί Κανονισμός που θα καθορίζει ερμηνευτικά τι σημαίνει "κοινότητα" περιορίζοντας τον όρο σε ποσοστιαία αναλογία πληθυσμού. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη και η ερμηνεία της φρασεολογίας του εδαφίου 3 του άρθρου 19, την οποία υπογραμμίζω πιο πάνω, δηλαδή η λέξη "καθένα" στη φράση: "που το καθένα από τα πολιτικά κόμματα κ.λ.π.". Το παράνομο βέβαια περιεχόμενο του 10 Κανονισμού 2 συμπαράσύρει και τους 4 & 6.

15 Πρόσθετα των όσων αναφέρω πιο πάνω μπορούν να λεχθούν και τα εξής: Οι Κανονισμοί αντιβαίνουν του Νόμου όχι μόνο για τους γενικούς λόγους που αναφέρονται στα προηγούμενα, αλλά και βάσει της ισχύουσας νομολογίας, τότε δηλαδή οι κανονιστικές διατάξεις είναι *ultra vires* του εξουσιοδοτικού πλαισίου του Νόμου. Οι πιο κάτω αποφάσεις είναι βοηθητικές:

20 *Σπίρου κ.α. ν. Δημοκρατίας* (1973) 3 Α.Α.Δ. 627, *Μαραγκός κ.α. ν. Δήμου Αμμοχώστου* (1970) 3 Α.Α.Δ. 7, *Σταύρου ν. Δημοκρατίας* (1976) 3 Α.Α.Δ. 66.

25 Στις υποθέσεις αυτές αναφέρεται επίσης πως αν υπάρχει οποιαδήποτε αμφιβολία, κατά πόσο δηλαδή ένας κανονισμός είναι *ultra vires* του βασικού νόμου, όταν το ζήτημα στο οποίο αφορά ο κανονισμός άπτεται των βασικών δικαιωμάτων του πολίτη αυτή επιλύεται υπέρ του.

30 ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

35 Στην πιο πάνω ανάλυση περιορίστηκα αυστηρά στα νομικά ζητήματα, όπως έχουν εκτεθεί από τους δικηγόρους των διαδίκων. Στο ίδιο πλαίσιο θα μπορούσα να επεκταθώ σε μια ανάλυση του σκοπού της Νομοθεσίας. Περιορίζομαι όμως στις λίγες λέξεις που ακολουθούν. Οι Νόμοι και Κανονισμοί έχουν συνήθως διαχρονική και γενική εφαρμογή. Στην υπό κρίση υπόθεση αν θεωρηθεί πως οι 40 Κανονισμοί είναι έγκυροι θα πρέπει να υποθέσουμε πως ο Νομοθέτης είχε υπόψη του το εκλογικό σύστημα που εφαρμόζεται σήμερα, αυτό δηλαδή της αναλογικής. Αν

ίσχυε το πλειοψηφικό, όπως προηγουμένως, θα μπορούσε πολιτικό κόμμα που ουσιαστικά υπερψηφίστηκε από το εκλογικό σώμα να βρίσκεται εκτός Βουλής και επομένως έξω από τα προγράμματα του Ρ.Ι.Κ., όπως αυτά ρυθμίζονται από τους Κανονισμούς. Το ποσοστό 5% που προνοείται στον Κανονισμό αναφέρεται σε αυτό που πήραν τα κόμματα στις πιο πρόσφατες γενικές βουλευτικές εκλογές.

5

Οι εκλογές όμως γίνονται κάθε πέντε χρόνια. Ένα κόμμα επομένως που ιδρύεται αμέσως μετά από τις τελευταίες γενικές βουλευτικές εκλογές, και που μπορεί ομολογουμένως να έχει αποκτήσει πριν από τις επόμενες εκλογές μεγάλη δύναμη στο λαό, δεν θα εμπίπτει στις πρόνοιες των Κανονισμών. Ένα άλλο παράδειγμα. Ένα κόμμα στη βουλή θα μπορούσε να διασπαστεί και το μεγαλύτερο μέρος των υποστηρικτών του να ακολουθήσει νέο κομματικό σχήμα εκτός της κοινοβουλευτικής ομάδας. Το νεοσυσταθέν κόμμα με τη μεγαλύτερη εκλογική δύναμη παραμένει τότε εκτός Βουλής και επομένως έξω από το ρυθμιστικό πλαίσιο των Κανονισμών.

10

15

20

Είναι παραδεκτό πως σε περίοδο εκλογών τα μέσα μαζικής επικοινωνίας παραχωρούν περισσότερο χρόνο σε μικρά και μεγάλα πολιτικά κόμματα παρά σε άλλες περιόδους που δίδεται περισσότερος χρόνος στα μεγάλα κόμματα. Η αρχή όμως αυτή πρέπει να εφαρμόζεται, κατά τη γνώμη μου, σύμφωνα με τις καταστάσεις που επικρατούν στην κάθε χώρα. Στον τόπο μας έχουμε εκλογές σε τακτές περιόδους, όπως το Σύνταγμα ορίζει, αλλά η κρίση στο εθνικό ζήτημα είναι μόνιμη και συνεχής. Το Ρ.Ι.Κ. μονοπωλεί ουσιαστικά την πληροφόρηση και αποτελεί το μοναδικό βήθρο από το οποίο οι διάφορες απόψεις μπορούν να εκτεθούν και να διακινηθούν σε ολόκληρη τη χώρα. Στον τομέα αυτό το Ίδρυμα έχει ανυπολόγιστη ευθύνη που εκπληρώνεται τότε μόνο εφόσο ενεργεί ακριβοδίκαια και με πλήρη συναίσθηση της μοναδικής αυτής του αποστολής.

25

30

35

Στην πυκνή φρασεολογία του άρθρου 19(3) περιλαμβάνεται η τοποθέτηση του Νομοθέτη υπέρ του δημοκρατικού δικαιώματος της πολυφωνίας από το μοναδικό μέσο μαζικής επικοινωνίας, το Ρ.Ι.Κ., που αποτελεί νομικά ανεξάρτητο οργανισμό και έτσι πρέπει να λειτουργεί. Η διάταξη αυτή, παρότι προϋπάρχει του Συντάγματος της Κυπρια-

40

- κής Δημοκρατίας, συνάδει απόλυτα με το Άρθρο 28. Η εφαρμογή της απαιτεί απλώς από το Συμβούλιο του Ρ.Ι.Κ. το ίδιο πνεύμα που εμπεριέχει η φρασεολογία της, να είναι δηλαδή ακριβοδίκαιη ισορροπημένο στην κρίση του.
- 5 Διακριτική εξουσία που ασκείται μέσα σ' αυτό το πλαίσιο δεν προσβάλλεται δικαστικά.

- Για τους λόγους που εκθέτω πιο πάνω η επίδικη απόφαση του Ρ.Ι.Κ. ακυρώνεται καθόσο μέρος της αφορά
- 10 στον αποκλεισμό των δύο αιτούντων κομμάτων. Οι αξιωματούχοι των δύο κομμάτων, αιτητές 2 στις προσφυγές, δεν έχουν προσωπικό έννομο συμφέρο για να δικαιούνται να προσβάλουν την επίδικη απόφαση. Η
- 15 ανάλυση που κάμνω στην παρούσα απόφαση δείχνει πως ο Νομοθέτης ορίζει τα καθήκοντα του Ρ.Ι.Κ. έναντι ομάδων προσώπων και όχι ιδιωτών, οι οποίοι και γι' αυτό δεν νομιμοποιούνται να χρησιμοποιούν το ένδικο μέσο της αίτησης ακυρώσεως. Οι προσφυγές επομένως των
- 20 αιτητών 2, απορρίπτονται.

Οι προσφυγές επιτυχάνουν κατά πλειοψηφία χωρίς έξοδα.